

آیت‌الله مبلغی در نشست مطرح کرد مطلوبیت معابد غیرمسلمانان نزد خداوند

نشست علمی با عنوان «بررسی وضعیت حفاظت از مراکز عبادی و دینی از منظر فقه اسلامی و حقوق بشردوستانه» به میزبانی مرکز صلح و گفت‌وگوی دانشگاه ادیان و مذاهب در مؤسسه طلوع برگزار شد.

نشست علمی با عنوان «بررسی وضعیت حفاظت از مراکز عبادی و دینی از منظر فقه اسلامی و حقوق بشردوستانه» به میزبانی مرکز صلح و گفت‌وگوی دانشگاه ادیان و مذاهب در مؤسسه طلوع برگزار شد. حفاظت از اماکن عبادی ادیان یک تکلیف فقهی مستمر است به گزارش ای‌کنا؛ در این نشست، آیت‌الله مبلغی، نماینده مجلس خبرگان رهبری و نماینده ایران در مجمع جهانی فقه اسلامی، به تبیین ابعاد فقهی و کلامی ضرورت حفظ اماکن مذهبی پرداخت. وی در ابتدای سخنان خود با تأکید بر اینکه حفاظت از معابد یک ضرورت برای جامعه و نسل امروز است، اظهار کرد: در ادبیات معاصر، حفاظت از معابد غالباً در ذیل «حقوق بشردوستانه» و صرفاً در چارچوب مخاصمات مسلحانه و جنگ‌ها تعریف شده است؛ در حالی که تخریب معابد همواره ناشی از جنگ رسمی نیست، بلکه گاهی ریشه در بی‌توجهی، تعصبات و یا فقر فرهنگی جوامع دارد. بنابراین خروج این مسئله از انحصار دوران جنگ و ورود جدی آن به عرصه‌های کلام و فقه اسلامی بیک «تکلیف فقهی مستمر» است.

پیش‌نیاز کلامی: مطلوبیت معابد غیرمسلمانان نزد خداوند

آیت‌الله مبلغی در ادامه به تبیین مبانی کلامی این موضوع پرداخت و افزود: برای صدور حکم فقهی مبنی بر وجوب حفاظت از کلیساهای، کنیسه‌ها، صومعه‌ها و مساجد، ابتدا باید از منظر علم کلام (کلام الافعال) ثابت شود که وجود این اماکن نزد خداوند «مطلوبیت» دارد.

مرکز ثقل استدلال این استاد حوزه برای اثبات این مطلوبیت، آیه ۴۰ سوره حج بود: «...وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفُتِنَتِ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدٌ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا...»

نماینده ایران در مجمع جهانی فقه اسلامی با تحلیل این آیه شریفه تصریح کرد: دفع عده‌ای از مردم به دست خداوند در مقابل عده‌ای دیگر برای منع از هدم معابد، یک «سنت الهی» است؛ چه آنکه «دفع الناس» فعل خداوند است.

وی افزود: با اثبات این موضوع، دو نکته روشن می‌شود: نخست اینکه این پدیده در زمره افعال الهی قرار می‌گیرد و ماهیتی کلامی دارد (که استکشاف گزاره فقهی وجوب حفاظت را ممکن می‌سازد) و دوم آنکه، «دفع الله الناس» بیانگر یک سنت الهی اجتماعی ساری، جاری و حاکم بر جوامع است و از آنجا که سنن الهی غیرقابل تبدیل هستند، مطلوبیت حفظ این اماکن محدود به زمان خاصی نیست.

بررسی شبهه نسخ و ارائه پنج استدلال قرآنی

در بخش دیگری از این نشست، به شبهه‌ای پیرامون نسخ ادیان پیشین پاسخ داده شد. شبهه مطرح شده این بود که اگر ادیان پیشین منسوخ شده‌اند، آیا معابد آن‌ها نیز اعتبار خود را از دست داده و سخن آیه صرفاً مربوط به مرحله قبل از نسخ بوده است؟ آیت‌الله مبلغی برای رد این شبهه و اثبات اعتبار همیشگی مطلوبیت معابد حتی پس از نسخ، پنج استدلال قرآنی زیر را ارائه کرد:

۱. علت یابی در آیه (تعلیل): قرآن علت حفاظت از معابد را چنین بیان می‌کند: «يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا». از آنجا که این اماکن همچنان محل ذکر خداوند و راز و نیاز انسان‌ها هستند، علت مطلوبیت آن‌ها پابرجاست.

۲. سیاق آیه: خداوند تمامی معابد را در یک سیاق و ردیف قرار داده است. عدم رعایت ترتیب تاریخی در ذکر آن‌ها (نظیر تقدم کنیسه یهودیان بر کلیسای مسیحیان) نشان می‌دهد که بحث بر سر ارزش ذاتی این مکان‌ها برای عبادت است، نه اعتبار مقطعی آن‌ها.

۳. دائمی بودن دفع فساد: تخریب معابد از مصادیق «فساد در زمین» است که ذیل سنت عام تر «ولولا دفع الله الناس بعضهم بعضا لفسدت الارض» قرار می‌گیرد. از آنجا که مقابله با فساد امری دائمی است، حفاظت از معابد نیز سنتی همیشگی است.

۴. تمجید ایجابی از عدم استکبار رهبانان: قرآن در سوره مائده آیه ۸۲ از «قَسِيصِينَ وَرُهَبَانًا» به دلیل عدم استکبارشان تمجید می‌کند. از آنجا که هویت «راهب» با «دیر و صومعه» گره خورده و صومعه‌خاستگاه دوری از استکبار است، این تمجید دربردارنده تأیید و مطلوبیت مکانی است که این فضایل در آن شکل می‌گیرد.

۵. فراخوان همگرایی ادیان: قرآن اهل کتاب را به «کلمه سواء» (وحدت در عبادت خداوند) فرا می خواند. بستر طبیعی عبادت نیازمند معبد است؛ از این رو، دعوت به عبادت مشترک منطقاً به معنای به رسمیت شناختن و مطلوبیت مکان آن عبادت است.

استنتاج فقهی؛ صدور حکم لزوم حفظ معابد

نماینده مجلس خبرگان رهبری در پایان با جمع بندی مباحث مطرح شده، به استخراج حکم فقهی پرداخت و گفت: اصل مطلوبیت از گزاره کلامی «دفع الله» استفاده می شود و بر پایه این اصل می توان گزاره فقهی لزوم حفاظت از این معابد را ارائه کرد.

وی تأکید کرد: وقتی از منظر کلامی و براساس سنت حاکم دفع الله، ثابت شد که حفظ تمام خانه های عبادت نزد خداوند متعال مطلوب است و تخریب آن ها مصداق فساد به شمار می رود، فقیه نباید در صدور حکم شرعی بر لزوم حفظ این معابد، حتی برای مرحله بعد از نسخ، درنگ کند.

بر این اساس، خروجی و قاعده فقهی برآمده از این نشست علمی چنین اعلام شد: هرآنچه نزد خداوند مطلوب است و تخریب آن مصداق فساد باشد، دفع آن فساد و حفظ آن مکان واجب است.